

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 17 lutego 2014 r. Sąd Rejonowy dla Łodzi - Śródmieścia w Łodzi, X Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych uwzględnił powództwo K. M. oraz A. J. przeciwko Wojewódzkiemu Szpitalowi (...) w Ł. i zasądził na ich rzecz dochodzone od pozwanego tytułem wynagrodzenia za pracę kwoty szczegółowo wymienione w sentencji orzeczenia (pkt. 1 i 2 wyroku), orzekł o kosztach procesu (pkt. 3), kosztach sądowych (pkt. 4) i rygorze natychmiastowej wykonalności (pkt. 5).

Natomiast wyrokiem z dnia 31 stycznia 2014 r. Sąd Rejonowy dla Łodzi - Śródmieścia w Łodzi, X Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych uwzględnił powództwo H. S. przeciwko Wojewódzkiemu Szpitalowi (...) w Ł. i zasądził na rzecz powódki dochodzone od pozwanego tytułem wynagrodzenia za pracę kwoty szczegółowo wymienione w sentencji orzeczenia (pkt. 1 wyroku), zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 900 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (pkt. 2) nie obciążył pozwanego kosztami sądowymi (pkt. 3) oraz nadał wyrokowi w pkt. 1 rygor natychmiastowej wykonalności w zakresie kwoty 5.946,13 zł

Apelacje od powyższych orzeczeń w części uwzględniającej powództwo wniósł pełnomocnik strony pozwanej zarzucając naruszenie:

1. w zakresie przepisów postępowania:

- art. 217 § 2 w zw. z art. 227 k.p.c. poprzez bezzasadne oddalenie wniosku o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego z zakresu księgowości, ewidencji czasu pracy oraz naliczenia wynagrodzeń w sytuacji, gdy dowód ten miał istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy albowiem celem jego było wykazanie, iż powódkom wypłacono wynagrodzenie za każdą faktycznie przepracowaną godzinę w prawidłowej wysokości, to jest za godzinę pracy w normalnym czasie pracy według odpowiednich stawek wynagrodzenia zasadniczego, a za godzinę pracy na dyżurach - stawkę wynagrodzenia zasadniczego („normalnego”) - powiększoną o odpowiedni dodatek.

2. w zakresie przepisów prawa materialnego:

- art. 87 § 7 Kodeksu Pracy oraz art. 80 Kodeksu Pracy w związku z art. 300 Kodeksu Pracy oraz art. 405 Kodeksu Cywilnego - poprzez uznanie, że z wynagrodzenia za pracę pracodawca ma prawo odliczyć wyłącznie kwoty wypłacone w poprzednim terminie płatności pomimo tego, że Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 8 października 2013 roku w sprawie III PK 110/12 stwierdził, że tym bardziej może tak uczynić w stosunku do kwot wypłacanych w tym samym terminie płatności - i w konsekwencji poprzez uznanie przez Sąd Rejonowy dokonanego zaliczenia części nienależnie wypłaconego powodom wynagrodzenia zasadniczego na poczet należnego im wynagrodzenia za dyżury medyczne świadczone w danym miesiącu za czynność nieuprawnioną

- art. 80 kodeksu pracy (t.j. Dz. U. z 1998 r., Nr 21, poz. 94 z późn. zm.), dalej k.p. w zw. z art. 97 ust. 2 u.dz.l. poprzez ich niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, że konsekwencją prawa do odpoczynku po dyżurze jest prawo lekarza do otrzymania wynagrodzenia w wyższej wysokości, niż wynika z godzin faktycznie wykonanej przez pracownika pracy - podczas gdy przepis art. 97 ust. 2 u.dz.l. nie stanowi o jakiegokolwiek korelacji odpoczynku z wynagrodzeniem, a zatem odpoczynek dobowy - również ten udzielany pracownikowi po dyżurze - powinien być neutralny wynagrodzeniowo; według zaś wykładni dokonanej przez sąd pierwszej instancji prawo do odpoczynku po dyżurze prowadzi do bezpodstawnego wzbogacenia pracownika.

- art. 96 ust. 1 ustawy o działalności leczniczej, zgodnie z którym „pracownicy medyczni z wyższym wykształceniem zatrudnieni w szpitalach, mogą być, po wyrażeniu na to zgody na piśmie, zobowiązani do pracy w wymiarze przekraczającym przeciętnie 48 godzin na tydzień w przyjętym okresie rozliczeniowym zaś przepisu art. 151 § 3 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. - Kodeks pracy nie stosuje się” poprzez jego błędną interpretację i w konsekwencji przyjęcie, że „w rozpoznawanej sprawie brak jest comiesięcznych porozumień dotyczących dopuszczenia znacznego

przedłużenia czasu pracy nadto trudno mówić o wyrażaniu przez pracowników zgody na pełnienie dyżurów w rozmiarze wyłączającym możliwość pełnienia pracy w pełnym rozmiarze normalnego czasu pracy, co w konsekwencji może stanowić podstawą dorozumianej zgody na obniżenie wynagrodzenia” - podczas gdy:

a) po pierwsze, oświadczenie zawierające tzw. klauzulę opt-out (o którym mowa w art. 96 ust. 1 u.d.z.l.) składa się pracodawcy jednorazowo, a nie co miesiąc, ustawa o działalności leczniczej nie wymaga bowiem jego comiesięcznego składania,

b) po drugie w braku klauzuli „opt-out” pracownik medyczny z wyższym wykształceniem zatrudniony w szpitalu może zostać zobowiązany do pracy poza normalnym czasem pracy w rozmiarze przekraczającym 40 godzin przeciętnie na tydzień, lecz nie przekraczającym 48 godzin na tydzień - co jednak również uniemożliwi mu pracę w „normalnym” czasie pracy, a zatem nie sposób wymagać, by pracownik musiał każdorazowo w sposób wyraźny „godzić się” na pracę na dyżurach uniemożliwiająca mu pracę w normalnym czasie pracy na skutek „zejść po dyżurze”.

- art. 95 ust. 3 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011r. o działalności leczniczej (Dz. U. 2013 poz. 217.), zgodnie z którym „Czas pełnienia dyżuru wlicza się do czasu pracy” w związku z art. 95 ust. 5 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011r. o działalności leczniczej (Dz. U. 2013 poz. 217.), zgodnie z którym „Do wynagrodzenia za pracę w ramach pełnienia dyżuru medycznego stosuje się odpowiednio przepisy art. 151¹ § 1-3 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. -Kodeks pracy” poprzez ich błędne zastosowanie skutkujące nielogicznym stwierdzeniem, zgodnie z którym godziny dyżuru medycznego nie mogą uzupełniać „pensum” niezbędnego do wypracowania w danym miesiącu w zakresie ilości tych godzin przy zastrzeżeniu, że za każdą (czy to wliczaną do pensum, czy też nie) godzinę dyżuru płacono jest nie tylko podstawa (w postaci stawki godzinowej wynagrodzenia zasadniczego) lecz również odpowiedni dodatek dyżurowy.

W granicach tak określonych zarzutów apelacyjnych strona pozwana w obu apelacjach wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa w całości, jak również zmianę rozstrzygnięcia o kosztach procesu i zasądzenie ich od powodów na rzecz pozwanego według norm przepisanych. Jako ewentualny zgłoszony został wniosek o uchylenie wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji. Ponadto, skarżący wniosł o zasądzenie od powodów na rzecz pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego za I i II instancję według norm przepisanych, orzeczenie zwrotu spełnionych lub wyegzekwowanych świadczeń, w zakresie których nadany został wyrokowi rygor natychmiastowej wykonalności oraz zwolnienie pozwanego z obowiązku uiszczenia kosztów sądowych związanych z wniesieniem apelacji.

Przy rozpoznaniu wskazanych apelacji przez Sąd Okręgowy w Łodzi Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w analogicznej sprawie (sygn. akt VII Pa 46/14 toczącej się z powództwa pracowników pozwanego Szpitala o tego samego rodzaju roszczenie) wyłoniło się zagadnienie prawne budzące poważne wątpliwości, a mianowicie: „czy przepisy art. 151¹ § 1-3 k.p. i art. 97 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 roku o działalności leczniczej (Dz.U. Nr 112 poz. 654 ze zm.) w sytuacji, kiedy lekarzowi, który nie przepracował w okresie rozliczeniowym pełnej ilości godzin wymaganych do normalnego czasu pracy zgodnie z art. 93 ust. 1 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 roku o działalności leczniczej, z uwagi na udzielanie mu przez zakład opieki zdrowotnej w czasie normalnego czasu pracy w dni robocze, po dyżurach medycznych, stosownie do treści art. 97 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 roku o działalności leczniczej, okresów odpoczynku, a któremu wypłacono - za czas pełnienia dyżurów medycznych w zakresie, w jakim czas ten dopełnia ilość godzin normalnego czasu pracy - wynagrodzenie zasadnicze jak za normalny czas pracy oraz dodatki z tytułu dyżurów medycznych wyliczone zgodnie z treścią art. 151¹ § 1-3 k.p., uzasadniają wypłatę za ten czas dodatkowo wynagrodzenia liczonego według stawki zasadniczej wynagrodzenia dyżurowego ?”

Postanowieniem z dnia 20 stycznia 2015 r. wydanym w sprawie I PZP 4/14 Sąd Najwyższy odmówił podjęcia uchwały w przedmiocie przedstawionego mu zagadnienia prawnego.

W uzasadnieniu tego stanowiska Sąd Najwyższy podniósł, iż w świetle uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 6 listopada 2014 r., I PZP 2/14 powyższe zagadnienie przestało budzić poważne wątpliwości. Rozstrzygając przedstawione przez zwykły skład Sądu Najwyższego zagadnienie prawne o treści: „czy w warunkach

organizacji pracy, w których wskutek wyznaczania dyżurów medycznych w rozumieniu art. 95 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (t.j. Dz.U. z 2013 r. poz. 217) wyłączona została możliwość wykonywania pracy w pełnym wymiarze normalnego czasu pracy w przyjętym okresie rozliczeniowym, lekarz nabywa prawo do wynagrodzenia za czas nieprzepracowany w nominalnym czasie pracy?”, Sąd ten stwierdził, iż „za pracę w ramach pełnienia dyżuru medycznego dopełniającego czas pracy lekarza do obowiązującej go przeciętnej tygodniowej normy czasu pracy (art. 95 ust. 4 w związku z art. 93 ust. 1 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej; t.j. Dz.U. z 2013 r. poz. 217 ze zm.) przysługuje jedynie dodatek w wysokości określonej przez odpowiednio stosowane przepisy art. 151¹ § 1-3 KP (art. 95 ust. 5 tej ustawy).”

Po odmowie podjęcia przez Sąd Najwyższy uchwały w przedmiocie przedstawionego zagadnienia prawnego, pismem z dnia 22 kwietnia 2015 r. strona pozwana w uzupełnieniu wniosku o zwrot spełnionych świadczeń, w zakresie których nadany został wyrokowi rygor natychmiastowej wykonalności wniosła o przeprowadzenie dowodu z list wynagrodzeń, zestawień i przelewów masowych celem wykazania dokonania wypłat przez pozwanego na rzecz powódek z tego tytułu tj. na rzecz K. M. kwoty 3.521,99 zł., A. J. kwoty 4.689,52 zł oraz H. S. kwoty 4.143,14 zł

Pismem procesowym złożonym na rozprawie apelacyjnej w dniu 28 kwietnia 2015 r. pełnomocnik powódek w imieniu powódek K. M., A. J. oraz H. S. cofnął powództwo wraz ze zrzeczeniem się spornych roszczeń w całości i wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i umorzenie postępowania w sprawie.

Na wypadek uznania cofnięcia powództwa na tym etapie za niedopuszczalne, pełnomocnik powodów wniósł o dopuszczenie dowodu z przesłuchania powódek na okoliczności związane z realizacją wypłaty jednomiesięcznego wynagrodzenia przez pracodawcę, przeznaczenia otrzymanych kwot przez każdą z powódek oraz istnienia bądź nieistnienia podstaw do liczenia się przez powódki z obowiązkiem zwrotu świadczeń.

Ponadto na podstawie art. 102 kpc z uwagi na szczególne okoliczności sprawy wniósł o nieobciążanie powódek kosztami postępowania.

W odpowiedzi na powyższe na rozprawie apelacyjnej w dniu 28 kwietnia 2015 r. pełnomocnik strony pozwanej uznał ewentualne cofnięcie powództwa wraz ze zrzeczeniem się roszczeń oraz wniósł o zwrot świadczeń spełnionych zgodnie z pismem procesowym z dnia 23 kwietnia 2015 r.

Pełnomocnik powódek wniósł o umorzenie postępowania i oddalenie wniosku w przedmiocie zwrotu świadczeń spełnionych przez Szpital w zakresie rygoru natychmiastowej wykonalności.

Sąd postanowieniem ogłoszonym na rozprawie apelacyjnej w dniu 28 kwietnia 2015 r. zobowiązał pełnomocnika powodów do złożenia poza rozprawą w terminie do dnia 7 maja 2015 r. stanowiska w zakresie złożonego na rozprawie pisma procesowego pełnomocnika pozwanego co do wysokości spełnionych przez Szpital świadczeń z rygoru natychmiastowej wykonalności, ewentualnie złożenie w tym terminie wyciągów powódek za okres od dnia 21.02.2014 r. do dnia 30.03.2013 r.

Sąd Okręgowy w Łodzi zważył co następuje:

Zgodnie art. 355 § 1 kpc, Sąd wydaje postanowienie o umorzeniu postępowania, jeżeli powód cofnął ze skutkiem prawnym pozew.

W przedmiotowej sprawie powódki K. M., A. J. oraz H. S. mając na uwadze treść orzeczeń Sądu Najwyższego wydanych na gruncie analogicznych spraw, cofnęły pozew wraz ze zrzeczeniem się roszczenia. Sąd Okręgowy uznał, iż powyższe nie jest sprzeczne z prawem lub zasadami współżycia społecznego nie zmierza do obejścia prawa oraz nie narusza słusznego interesu powódek jako pracowników (art. 469 kpc).

Z tych też względów w zaistniałej sytuacji rozpoznanie apelacji w stosunku do wskazanych powódek stało się bezprzedmiotowe, natomiast zaskarżone wyroki Sądu pierwszej instancji z dnia 17 lutego 2014 roku i z dnia 31 stycznia

2014 roku na podstawie art. 386 § 3 kpc w związku z art. 355 § 1 kpc, należało uchylić, a postępowanie w niniejszych sprawach umorzyć.

W konsekwencji, wniosek pozwanego o orzeczenie zwrotu od powodów spełnionych świadczeń objętych w zaskarżonym wyroku rygiorem natychmiastowej wykonalności, Sąd Okręgowy uznał za zasadny.

W przypadku wniosku opartego na art. 338 § 1 KPC pozwany winien wykazać, że na podstawie nieprawomocnego wyroku opatrzonego rygiorem natychmiastowej wykonalności spełnił świadczenie (lub zostało ono wyegzekwowane).

Zdaniem Sądu Okręgowego z tego obowiązku pozwany przedstawiając dowód z list wynagrodzeń, zestawień i przelewów masowych celem wykazania dokonania określonych wpłat na rzecz powodów się wywiązał. Strona powodowa nie kwestionowała rzetelności wskazanych dokumentów rozliczeniowych. Z tych też względów jej wniosek o dopuszczenie dowodu z przesłuchania powódek na okoliczności związane z realizacją wypłaty tych środków jako całkowicie zbędny i zmierzający do przewlekania postępowania na podstawie art. 217 § 3 k.p.c. podlegał oddaleniu.

W ocenie Sądu II instancji, zgodnie z powołanym przepisem, zbędnym było też prowadzenie uzupełniającego postępowania dowodowego, w kwestii istnienia bądź nieistnienia podstaw do liczenia się przez powódki z obowiązkiem zwrotu tak uzyskanych świadczeń oraz w kwestii ich występowania bądź nie do pracodawcy o realizację rygorów. Podkreślić należy, że samo uzyskanie korzyści na podstawie nieprawomocnego wyroku stwarza powinność liczenia się z obowiązkiem zwrotu. Dopiero prawomocność orzeczenia usuwa tę powinność. Takie rozumienie art. 409 KC. przedstawiane było w orzecznictwie Sądu Najwyższego (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 23 czerwca 2005 r., II PK 288/04, OSNP 2006 nr 9-10, poz. 146, z dnia 4 kwietnia 2008 r., I PK 247/07, OSNP 2009 nr 17-18, poz. 223). Z istoty wykonanego orzeczenia wynika obowiązek spełnienia świadczenia objętego tym orzeczeniem. Powinność liczenia się z obowiązkiem zwrotu korzyści powiązana jest zatem tylko z nieprawomocnością orzeczenia, a nie z aktywnością wzbogaconego w otrzymaniu korzyści wynikającej w tego orzeczenia. Powinność ta ma charakter obiektywny. Skoro podstawą otrzymania korzyści jest orzeczenie nieprawomocne, obiektywnie istnieje powinność liczenia się z obowiązkiem jej zwrotu. Wystarczająca jest świadomość nieprawomocności, jeśli nie jest w sprawie sporna.

Na gruncie rozpoznawanej sprawy powódki miały pełną świadomość, iż wyroki Sądu Rejonowego przyznające im sporne świadczenia, z uwagi na wniesienie apelacji przez stronę pozwaną nie są prawomocne. Z tych też względów w chwili obecnej, na podstawie art. 409 kc nie mogą zasłaniać się z twierdzeniem, iż wypłacone im z tego tytułu przez pracodawcę niewielkie kwoty zużyły i domagać się przeprowadzenia postępowania dowodowego na tę okoliczność.

W tym stanie rzeczy, na podstawie art. 338 § 1 kpc Sąd Okręgowy, żądanie pozwanego zwrotu na jego rzecz przez K. M. kwoty 3.521,99 zł., przez A. J. kwoty 4.689,52 zł oraz przez H. S. kwoty 4.143,14 zł uzyskanych tytułem spełnionego świadczenia jako zasadne uwzględnił.

O kosztach procesu za I, jak i II instancję orzeczono na podstawie art. 102 kpc.

Stosowanie art. 102 kpc uzasadnione jest wtedy, gdy sprawa ma wątpliwy lub precedensowy charakter, a strona przegrywająca wytaczając powództwo miała podstawę do przeświadczenia o słuszności dochodzonych roszczeń. (wyrok SA Gdańsk z dnia 25-06-2013 V ACa 302/13 Legalis Numer 999192 por. uzasadnienie wyroku SN z dnia 29 sierpnia 1973 r., I PR 188/73, OSNC 1974, nr 3, poz. 59; postanowienie SN z dnia 7 grudnia 2011 r., II CZ 105/11, LEX nr 1102858). Wobec skomplikowanej materii sprawy niniejszej, konieczności szczegółowej wykładni obowiązujących przepisów strona powodowa wytaczając powództwo mogła pozostawać w subiektywnym przekonaniu o słuszności swych racji. Z tych też względów brak było podstaw do obciążania powódek kosztami przegranego przez nie procesu.